

Adolfas Jucys

Fizikas, daugiaelektronių atomų teorijos kūrėjas, šiuolaikinės teorinės fizikos Lietuvoje pradininkas, profesorius. Gimė 1904-09-12 Klausgalvų Medsėdžiuose, Salantų valsčiuje. Mirė 1974-02-04, palaidotas Vilniuje, Antakalnio kapinėse.

1915 m. baigė Salantų pradinę mokyklą. Netrukus mirė tėvas, todėl karo metais šeima vertėsi sunkiai, o pokariu A. Jucys darbavosi ūkyje. Prie mokslų grįžo tik po šešerių metų – 1921–1922 m. jį privačiai mokė Salantų liaudies mokyklos vedėjas Stasys Majoras, o nuo 1922 m. metus praleido Kretingos progimnazijoje. 1923 m., dar nesibaigus mokslo metams, buvo perkeltas į Plungės „Saulės“ realinės gimnazijos trečią klasę. Gimnaziją baigė 1927 m., visus egzaminus išlaikė pačiais aukščiausiais įvertinimais.

1931 m. baigė Vytauto Didžiojo universitetą. 1933–1940 m. dirbo VDU Fizikos katedroje. 1938 m. stažavo Mančesterio, 1939–1940 m. – Kembridžo universitete. Nuo 1940 m. dirbo Vilniaus universitete, 1941–1971 m. – Teorinės fizikos katedros vedėjas; nuo 1953 m. – profesorius. 1945–1946 m. – LTSR švietimo liaudies komisariato Aukštųjų mokyklų valdybos viršininkas, 1947–1948 m. – Vilniaus pedagoginio instituto direktorius. 1949–1951 m. – TSRS Mokslų akademijos V. Steklovo matematikos instituto Leningrado skyriaus doktorantas, 1951 m. tapo fizikos ir matematikos mokslų daktaru. Nuo 1953 m. – Lietuvos TSR Mokslų akademijos tikrasis narys. 1956–1963 m. – Fizikos ir matematikos instituto direktorius, nuo 1967 m. – šio instituto Kvantmechaninių skaičiavimų sektoriaus vedėjas.

Mokslinių tyrimų sritis – atomo teorija. Sudarė bendrąsias daugiakonfigūracines lygtis atomų banginėms funkcijoms rasti (Hartree, Foko ir Jucio lygtys), išplėtojo jų sprendimo metodus. Įrodė

atomų dvielektronių sužadinių svarbą. Kartu su mokiniais išplėtojo grafinį metodą judėjimo kiekio momento dydžiams atvaizduoti ir veiksams su jais atlikti. Gavo svarbių rezultatų plėtodamas patikslintus atomų teorijos metodus – nepilną kintamųjų atskyrimą, išplėstinį, neortogonalinių orbitalių. Parengė apie 50 mokslininkų, sukūrė vadinamąją Jucio, arba Vilniaus, teorinės fizikos mokyklą, kurios veikla apėmė molekulių, atomo branduolio ir kietojo kūno fizikos sritis.

1953–1956 m. buvo LTSR Mokslų akademijos Geologijos, chemijos ir technikos, 1956–1963 m. – Fizikos, chemijos ir technikos mokslų skyriaus akademikas sekretorius. Daug prisidėjo prie naujų Mokslų akademijos institutų kūrimo, svarbiausių mokslo krypčių formavimo. Kompiuterių naudojimo Lietuvoje pradininkas – 1962 m. prie Fizikos ir matematikos instituto įkūrė skaičiavimo centrą.

Lietuvos fizikų draugijos vienas iš steigėjų, tęstinio leidinio „Lietuvos fizikos rinkinys“ iniciatorius. TSRS Mokslų akademijos Spektroskopijos komisijos grupės, koordinuojančios atomų ir jų spektrų teorijos darbus TSRS, pirmininkas. Su bendraautoriais paskelbė daugiau kaip 250 mokslinių straipsnių. Veikalai: „Judėjimo kiekio momento teorijos matematinis aparatas“ (su J. Levinsonu, V. Vanagu, 1960, rusų kalba; 1962, anglų kalba, išleista Izraelyje ir Didžiojoje Britanijoje; 1964 – Jungtinėse Amerikos Valstijose), „Judėjimo kiekio momento teorija kvantinėje mechanikoje“ (su A. Bandzaičiu, 1965, 1977 rusų kalba) ir „Atomo teorijos matematiniai pagrindai“ (su A. Savukynu, 1973, rusų kalba).

1968 m. gavo LTSR valstybinę premiją. Lietuvos mokslų akademijoje įsteigta Adolfo Jucio vardo premija, skiriama teorinės fizikos srityje.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus
vyriausioji specialistė Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas, asmens byla.

Karazija, Romualdas. Adolfas Jucys. Visuotinė lietuvių enciklopedija, www.vle.lt

Nuotrauka iš www.respublika.lt